

SXEDIO-B.12

8.7.1979: ΣΤΗ "ΝΕΚΡΟΨΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΟΥ ΕΤΟΙΜΑΣΕ Η ΣΙΑ (CIA) ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΟΤΙ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΠΕΤΥΧΑΝ ΝΑ ΔΩΣΟΥΝ ΣΑΦΕΙΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΜΕΝΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΕΝΩ, ΠΑΡΑ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΤΙ ΤΟ ΣΤΕΥΤ ΝΤΗΠΑΡΤΜΕΝΤ ΓΝΩΡΙΖΕ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΔΕΝ ΠΗΡΕ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΟ ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΛΑΒΕ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΣΙΑ

Οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες (CIA- ΣΙΑ) προέβησαν σε λεγόμενη νεκροψία για τη στάση που τήρησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες στο Κυπριακό τόσο κατά το πραξικόπημα όσο και την τουρκική εισβολή.

Στην πολυσέλιδη έκθεση που δόθηκε στην εφημερίδα Ο ΑΓΩΝ (8.7.1979) και είχε τίτλο "POST - MORTEM REPORT, an examination of the Intelligence Community Performance Before and Dyring the Cyprus Crisis of 1974" (ΕΚΘΕΣΗ- ΝΕΚΡΟΨΙΑ, μια εξέταση του τρόπου δράσης της κοινότητας των μυστικών υπηρεσιών πριν και κατά τη διάρκεια της κυπριακής κρίσης του 1974) αναφέρεται ότι η ΣΙΑ γνώριζε τα πάντα για την τουρκική εισβολή στην Κύπρο όπως επίσης και για την ακριβή ημερομηνία εκτέλεσης της, αλλά το Σταίητ Ντηπάρμεντ, του οποίου προϊστάτο ο Χένρι Κίσσιγκερ δεν πήρε οποιονδήποτε προληπτικό μέτρο, ισχυριζόμενο ότι δεν πήρε το μήνυμα των μυστικών υπηρεσιών.

Στην έκθεση αναφέρεται επίσης ότι ο Μακάριος κατά τη τελευταία συνομιλία του με τον δολοφονηθέντα αμερικανό πρσβευτή Ρότζερ Νταίηβις μίλησε για συνωμοσία του Δημήτριου Ιωαννίδη εναντίον του.

Επίσης αναφέρεται ότι ο Μακάριος άρχισε να ανησυχεί για τη δράση του Ιωαννίδη εναντίον του από τον Νοέμβριο του 1973 όταν είχε ανατρέψει τον Γεώργιο Παπαδόπουλο και μίλησε μάλιστα ο ίδιος ο Μακάριος για τα μέτρα που θα έπαιρνε για να προστατεύσει τον εαυτό του.

Τονίζεται ακόμα ότι οι αμερικανοί κινήθηκαν και εξασφάλισαν από τον Ιωαννίδη όπως μη αναλάβει δράση εναντίον του Μακαρίου τον Ιούλιο του **1974** όταν σχεδίαζε από τότε να κινηθεί εναντίον του κυπρίου προέδρου.

Ωστόσο προστίθεται ότι η ΣΙΑ δεν έδωσε σαφείς προειδοποιήσεις για το προγραμματιζόμενο πραξικόπημα στην Κύπρο και δεν γνώριζε τον ακριβή χρόνο κι' έτσι δεν λήφθηκαν προληπτικά μέτρα.

Για τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής αναφέρεται ότι παρ' όλον ότι η ΣΙΑ επενέβη στις **20-25** Ιουλίου **1974** προς την ελληνική Κυβέρνηση και εξασφάλισε την αποφυγή δράσεως εναντίον των Τούρκων της Θράκης, όπως είχε πληροφορίες για τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής οι προειδοποιήσεις της ΣΙΑ ήταν συγκεχυμένες και δεν έπειθαν κι' έτσι το Στέιτ Ντηπάρτμεντ δεν πήρε κανένα μέτρο και κατελήφθη εξ απροόπτου σαν άρχισε η επιχείρηση...

Τα βασικά ευρήματα της έκθεσης έχουν ως εξής: (Αγών **15.7.1979**):

"Όπως οι περισσότερες διεθνείς κρίσεις έτσι και η κρίση της Κύπρου το **1974** αποτελείται από σειρά συνδεδεμένων γεγονότων τα οποία με την σειρά τους παρουσιάζουν νέα προβλήματα για τους αμερικανούς που καθορίζουν την πολιτική και θέτουν νέες προκλήσεις στις Μυστικές Υπηρεσίες της χώρας.

Βλέποντας τα όπως είναι εδώ σαν δοκιμή στην οξύμωξη των αναλυτών της ΣΙΑ και την ευφυΐα αυτών που συγκεντρώνουν τις μυστικές πληροφορίες ο τρόπος που κινήθηκε η " Κοινότητα" (ΣΙΑ) κατά την κυπριακή υπόθεση πρέπει να χαρακτηριστεί σαν ένα κράμα δυνάμεων και αδυναμιών. Υπάρχει αριθμός παραδειγματικών επιτυχιών (όπως οι πληροφορίες γύρω από τα σχέδια του ισχυρού άνδρος της Ελλάδας Ιωαννίδη να κινηθεί δυναμικά εναντίον του κυπριακού προβλήματος) και ωρισμένων προγνωστικών περιποιήσεων των αναλιτών (περιλαμβανομένων και των προειδοποιήσεων τους της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο).

Αλλά υπήρχαν ορισμένες αξιοσημείωτες πληροφορίες. Επί τη βάσει μιας απλής εκθέσεως της ΣΙΑ από την Αθήνα, οι αναλυτές ενωρίς τον Ιούλιο του **1974** διαβίβασαν, παρά την προηγούμενη ανησυχία τους, την εντύπωση στους καθορίζοντες την πολιτική ότι ο κόσμος πήρε μια ανάσα: Ο Ιωαννίδης ανέφεραν, αποφάσισε τώρα να μη κινηθεί εναντίον του Μακαρίου, τουλάχιστον προς το παρόν. Και αργότερα, μετά την τουρκική εισβολή οι αναλυτές έκριναν λανθασμένα τις φιλοδοξίες της Αγκυρας στην νήσο, έκριναν ότι η κρίση πλησίαζε προς το τέλος και έτσι έδωσαν πολύ μικρή προσοχή στην πιθανότητα ότι οι τουρκικές δυνάμεις δυνατόν σύντομα να κινούνται για μια ακόμα φορά.

Υπήρχε επίσης μια περιφεριακή αναλυτική επιτυχία η οποία πρέπει να τύχει εξαιρετικής προσοχής. Μια εκτίμηση του ρόλου των σοβιετικών που θα έπαιζαν στην κρίση η οποία στη συνέχεια αποδείχτηκε εξ ολοκλήρου ορθή. Ησυχια και χωρίς οραματισμό ή εκτίμηση ήταν πολύ σημαντική και εντυπωσιακή.

Τελικά η Μυστική Υπηρεσία θα κριθεί από την ικανότητα της να παρέχει προειδοποιητικές εκτιμήσεις. Η ικανότητα της κοινότητας να παρέχει στους άλλους πληροφορίες μετά που ξέσπασαν δύο κρίσεις αναγνωρίζουν ευρέως (και εκτιμάται πολύ). Είναι η ικανότητα της Κοινότητας να παρέχει προειδοποιήσεις για τις κρίσεις που θα έλθουν που κρίνεται συνήθως.

Και ήταν εδώ πάλιν, στην Κύπρο, όπου οι αναλυτές της "Κοινότητας" έπεσαν λίγο έξω από το σημείο ιδιαίτερα η αποτυχία τους τον Ιούλιο να προβλέψουν το πραξικόπημα που εξυφαίνεται από την Ελλάδα εναντίον του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου (το γεγονός που επίσπευσε ολοκλήρη την κρίση).

Στην περίοδο πριν από την αραβική επίθεση εναντίον του Ισραήλ τον Οκτώβριο του **1973** η ανικανότητα της προβλέψεως κρίσιμων γεγονότων φαίνεται ότι επαφίεται σε μια παλιά και γνωστή αναλυτική προκατάληψη. Ίσως της υποσυνειδήτου

πεποιθήσεως (και ελπίδος) ότι τελικά η λογική θα επικρατήσει, ότι παράλογες ενέργειες (η αραβική επίθεση, το ελληνικής έμπνευσης πραξικόπημα) δεν θα γίνουν από λιγικούς άνδρες.

Εάν αυτή η προκατάληψη επηρεάζει στην πραγματικότητα τις σκέψεις των αναλυτών, δεν υπάρχει κατάλληλη λύση. Αλλά η αναγνώριση του προβλήματος είναι αναγκαία αρχή.

Οι πληροφορίες στη κυπριακή κρίση, ιδιαίτερα από πρώτα στάδια, παρείχοντο από ανθρώπινες πηγές.

Εκτός από μια αξιοσημείωτη εξαίρεση (η προαναφερθείσα έκθεση που εισηγείτο ότι ο Ιωαννίδης δεν θα εκινείτο εναντίον του Μακαρίου) οι μυστικές πληροφορίες κυρίως από την Ελλάδα συνέβαλον σημαντικά στην προσπάθεια της υπηρεσίας κατά τη διάρκεια της προπραξικοπηματικής περιόδου. Οι μυστικές πληροφορίες από την Τουρκία αναφορικά με την πιθανότητα επεμβάσεως στην Κύπρο ήσαν επίσης πολύ καλές.

Η ποιότητα των πληροφοριών από τις αμερικανικές διπλωματικές αποστολές ήταν άνισοι. Η Πρεσβεία στην Λευκωσία ετοίμασε ακριβείς υπολογισμούς κατά την περίοδο που προηγήθηκε του πραξικοπήματος και ισχυρές πληροφορίες για την πιθανότητα επεμβάσεως της Τουρκίας στην Κύπρο, ετοιμάστηκαν τόσο από την πρεσβεία στη Λευκωσία όσο και από την Υπηρεσία **DEO** της Αγκυρας.

Αλλά οι πληροφορίες από την πρεσβεία των Αθηνών, ιδιαίτερα για την προπραξικοπηματική περίοδο ήσαν αδύνατες. Δεν πρόβλεπαν σοβαρές ταραχές επί του Κυπριακού, ακόμη και εν όψει της εκφράσεως επανειλημμένης μεγάλης ανησυχίας τόσο από τη Λευκωσία όσο και από την Ουάσιγκτων.

Η ανάλυση της κρίσεως δυνατόν να μη επιτυγχάνει σαν αποτέλεσμα της μη υπάρξεως ορισμένων βασικής κατηγορίας πληροφοριών ιδιαίτερα εκείνων που σχετίζονται με τις ιδιωτικές συνομιλίες μεταξύ των αμερικανών που καθορίζουν την πολιτική και των αντιπροσώπων τους στη σκηνή των επεισοδίων και μεταξύ αυτών που καθορίζουν την

πολιτική ορισμένων αρχών στη διένεξη.

Διότι άγνοια τέτοιων θεμάτων μπορεί ουσιαστικά να καταστρέψει την ικανότητα για ανάλυση των γεγονότων όπως εξετυλίγοντο σ' αυτήν ή σε μελλοντική κρίση. Το πρόβλημα είναι σοβαρό.

Τα τεχνικά μέσα συλλογής πληροφοριών έπαιξαν δεύτερο ρόλο κατά τη διάρκεια της κρίσεως.

Κατά την ανατροπή του Αρχιεπισκόπου περί τα μέσα Ιουλίου, εν τούτοις, η προσπάθεια αυξήθηκε και έπαιξε κύριο ρόλο στην παροχή στρατιωτικών μυστικών πληροφοριών γύρω όπως παραδείγματος χάριν με τις κινητοποιήσεις των τουρκικών δυνάμεων για την απόβαση στην Κύπρο.

Η "ΦΟΤΙΤΝ" μερικώς λόγω των περιορισμών στην ίδρυση του και μερικώς λόγω των αποφάσεων εκείνων που καθορίζουν την εθνική πολιτική στο να περιορίσουν τις επανδρωμένες πτήσεις, δεν αποτελούσε μια δραστήρια πηγή κατά την διάρκεια της κρίσεως.

Από την άλλη η **FBS** παρέσχε συνεχώς (και την αναγκαία) κάλυψη κατά τη διάρκεια της κρίσεως.

Συνεντεύξεις με αριθμό αυτών που έπαιρναν τις πληροφορίες της μυστικής Υπηρεσίας καταδεικνύουν τον βαθμό της ελλείψεως ικανοποίησης, τόσο στην εκτέλεση όσο και στη διαδικασία της ΣΙΑ. Υπήρξαν και αυτό είναι εκπληκτικά, μερικά παράπονα για την αποτυχία στην παροχή προειδοποίησης για το Κυπριακό πραξικόπημα ίσως γιατί η ανησυχία αυτών που καθορίζουν την πολιτική και του προσωπικού τους γύρω από την πιθανότητα πραξικοπήματος δεν φαινόταν να μειώνεται πολύ κατά τη διάρκεια του πρώτου δεκαπενθημέρου του Ιουλίου, παρά την ύπαρξη μερικών διαβεβαιώσεων από την ΣΙΑ.

Αλλά υπήρχαν ουσιαστικά παράπονα (ορισμένα δικαιολγημένα και ορισμένα όχι) από αξιωματούχους της **NSC** και του Στέιτ Ντηπάρμεντ για σειράν άλλων θεμάτων: Ισχυριζόμενη αποτυχία της κοινότητας να συνεγείρει αυτούς που καθορίζουν την πολιτική στην επικείμενη τουρκική εισβολή στην Κύπρο.

Η πληθώρα μηνυμάτων κρίσεως που λήφθηκαν κατά

τη διάρκεια της κρίσεως (86 συνολικά) των περισσότερων από τα οποία η σημασία δεν ήτο εμφανής, οι υπερβολικές κρυπτογραφικές πληροφορίες από την NSA τα οποία δεν μπορούσαν να μεταφραστούν από συνήθεις αναγνώστες, αποτυχία στο να διατηρηθεί ο αναγνώστης επιφανειακά για τις στρατιωτικές εξελίξεις (μια διαβεβαίωση η οποία φαίνεται αντίθετη με τα γεγονότα) και ο πλεονασμός των πληροφοριών της ΣΙΑ και της DAE και η σύγχυση που δημιουργείτο όταν οι πληροφορίες αυτές φαινόταν ότι διαφωνούσαν.

Ορισμένα από αυτά τα προβλήματα μπορούν να διορθωθούν, ορισμένα όχι. Εκείνα τα οποία πιθανώς αντικατοπτρίζουν την κυρία ιδιότητα να διοχετεύονται στους ενδιαφερομένους γρήγορα πληροφορίες για να τους διατηρούν έτοιμους για τις γρήγορες εξελίξεις που δεν μπορούν να λυθούν.

Αλλά οι άλλες όπως η αποτυχία στο να τονισθεί η προσοχή στα σημαντικά θέματα, μπορούν να διορθωθούν με βελτιώσεις.

Τελικά σημειούμε ότι η Κυπριακή κρίση παρέσχε εξαιρετικά παραδείγματα για τον ρόλο που παίζουν οι μυστικές πληροφορίες στον καθορισμό πολιτικών αποφάσεων και ενεργειών. Σε πέντε από τις έξι βασικές εξελίξεις πριν και κατά την κρίση οι πρωτοβουλίες του Στέητ Ντηπάρμεντ (ή η αποτυχία αυτού) περιείχαν και βασίζοντο τουλάχιστον ή εν μέρει στις πληροφορίες.

Όταν οι μυστικές υπηρεσίες προειδοποίησαν για τις τρομερές εξελίξεις (απειλές Ιωαννίδη τον Ιούνιο εναντίον του Μακαρίου, ελληνικές απειλές για επίθεση εναντίον τούρκων της Θράκης) το Στέητ Ντηπάρτμεντ έδρασε για να τα παρεμποδίσει.

Όταν από την άλλη οι μυστικές υπηρεσίες απέτυχαν να παράσχουν σαφή προειδοποίηση (πραξικόπημα Ιωαννίδη εναντίον του Μακαρίου και δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο) το Στέητ Ντηπάρμεντ απέτυχε να δράσει.

Και η σχετική αισιόδοξη τακτική του Στέητ

Ντηπάρμεντι έναντι μιας πιθανής Σοβιετικής δράσης στις εξελίξεις του Κυπριακού βασίστηκε κυρίως στις μυστικές πληροφορίες.

Η μόνη περίπτωση όπου εμφανίστηκε ότι υπήρχε μια ασυνέπεια μεταξύ των μυστικών πληροφοριών και της πολιτικής δράσης ήταν γύρω από την τουρκική εισβολή. Η προειδοποίηση των μυστικών υπηρεσιών για το γεγονός αυτό εμφανίζεται ότι ήταν σαφής αλλά το Στέητ Ντηπάρτμεντι δεν έδρασε με βάση αυτές.

Πιο συγκεκριμένα:

ΠΡΩΤΟ: Τον Ιούνιο του **1974** ο Ιωαννίδης απείλησε με δράση εναντίον του Μακαρίου. Οι μυστικές υπηρεσίες παρέσχον ασαφείς προειδοποιήσεις για τη αυξανόμενη αντιπαράθεση. Αυτή την περίοδο λήφθηκε η πιο κάτω πολιτική πρωτοβουλία: Η πρεσβεία (των Αθηνών) διάβασε μήνυμα προς τον Ιωαννίδη, το οποίο αποσκοπούσε στο να αποθαρρύνει δράση εναντίον του Μακαρίου.

ΔΕΥΤΕΡΟ: Περίοδος μεταξύ **3** και **15** Ιουλίου. Στην περίοδο αυτή ο Ιωαννίδης προγραμματίζει πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου. Η Μυστική Υπηρεσία διεβεβαιώνει "αυτούς που παίρνουν τα μηνύματα, αλλά δεν παρέχει καμιά προειδοποίηση.

Πολιτική πρωτοβουλία: Δεν λαμβάνεται καμιά προληπτική ενέργεια. **Η USG** συλλαμβάνεται εξ απροόπτου.

ΤΡΙΤΟ: Περίοδος μεταξύ **15-20** Ιουλίου: Οι τούρκοι προγραμματίζουν επέμβαση στην Κύρπο. Οι μυστικές υπηρεσίες παρέχουν σαφώς προειδοποιήσεις, περιλαμβανομένης και της ακριβούς ημερομηνίας.

Πολιτική πρωτοβουλία: Το Στέητ Ντηπάρτμεντι προβαίνει σε λίγη άν όχι τίποτε, προληπτική δράση, ισχυριζόμενο ότι δεν πήρε το μήνυμα.

ΤΕΤΡΤΟ: Περίοδος **20-25** Ιουλίου: Έλληνες απειλούν τη Θράκη (Τούρκοι της Θράκης) με επίθεση: Οι μυστικές πληροφορίες παρέχουν ισχυρές προειδοποιήσεις.

Πολιτική πρωτοβουλία: Η ΣΙΑ μαζί με την πρεσβεία παρέχουν καθησυχαστικές πληροφορίες

στους Έλληνες που βοηθούν στην καθυσύχασή τους.

ΠΕΜΠΤΟ: Περίοδος **20-30** Ιουλίου: Οι ρώσοι αντιδρούν ευνοϊκά. Οι μυστικές υπηρεσίες παρέχουν καθησυχαστικές εκτιμήσεις.

Πολιτική πρωτοβουλία: Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ δεν παίρνει καμιά πρωτοβουλία για να την αποτρέψει και συλλαμβάνεται εξ απροόπτου.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ 23ης ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1974:

Το υπόμνημα αυτό εξετάζει την εγκυρότητα ορισμένων σύντομων υπολογισμών που σχετίζονται με την κατάσταση στην Κύπρο, που εξεδόθησαν μεταξύ **13** και **15** Αυγούστου **1974**. Το υπόμνημα συγκρίνει τις ανακρίσεις γύρω από το τι εγένετο και τι πραγματικά έγινε από τότε που έγιναν οι υπολογισμοί αυτοί.

Ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Σίσκο τηλεφώνησε στο **DSI** στις **13** Αυγούστου για να ζητήσει τους υπολογισμούς της ΣΙΑ επί των στρατιωτικών ικανοτήτων της Τουρκίας, στην Κύπρο εάν όπως φαινόταν βέβαιο οι τούρκοι παρελάμβαναν τις στρατιωτικές τους επιχειρήσεις στην νήσο. Με είχε δοθεί μια ώρα για να καταλήξουμε σε συμπέρασμα.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΠΟΥ ΔΟΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΣΙΣΚΟ

Οι Τούρκοι μπορούν με τις δυνάμεις που έχουν στη διάθεση τους στην Κύπρο τώρα, να εγκαθιδρύσουν μια γραμμή μεταξύ τριών και έξη ημερών με την οποία να ελέγχουν το "ένα τρίτο" του εδάφους που είχαν προβλέψει σαν σημαντική τουρκική περιοχή. Η αντίσταση από την δύναμη του ΗΕ και ακόμη και από τις δυνάμεις της Μεγάλης Βρετανίας δεν θα επηρεάσουν ουσιαστικά αυτό το αποτέλεσμα εκτός πιθανώς στην άμεση περιοχή της Αμμοχώστου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Η Αγκυρα ζήτησε κατάπαυση του πυρός στις **8** το απόγευμα της τρίτης ημέρας. Μέχρι τότε οι τουρκικές δυνάμεις διασφάλισαν μια περιοχή λιγότερο μεγαλύτερη από εκείνη που υπολογίσαμε ότι ήταν ο στόχος της. Το αεροδρόμιο της Λευκωσίας ήταν ο μόνος στόχος που υπολογίσαμε και τον οποίον οι τούρκοι απέτυχαν να

θέσουν υπό τον έλεγχο τους. Οι δυνάμεις της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και της Μεγάλης Βρετανίας δεν ανεμίχθησαν στις συγκρούσεις. Υπήρξε όμως μια μικρή κινητοποίηση όταν τα τουρκικά στρατεύματα έβαλαν εναντίον φυλακίου στην Δεκέλεια που αποτελεί βρετανική βάση παρά την Αμμόχωστο.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΙΑ ΠΟΥ ΔΟΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΣΙΣΚΟ

Οι Σοβιετικοί δεν θα μπορούν να φέρουν σημαντικές δυνάμεις στην κυπριακή αρένα. Οι ελλαδίτες δεν θα μπορέσουν να ενισχύσουν την Κύπρο με τρόπο που θα μπορούσε να επηρεάσει το αποτέλεσμα. Η κυβέρνηση Καραμανλή θα επιβιώσει πιθανώς, ενώ η τουρκική επιχείρηση θα συνεχίζεται αλλά είναι πιθανόν η Ελλάδα να αποχωρήσει από το ΝΑΤΟ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Οι Σοβιετικές Δυνάμεις δεν προέβησαν καμιά ουσιαστική κινητοποίηση δυνάμεων. Η Αθήνα δεν έστειλε ενισχύσεις στην Κύπρο παρόλον ότι έστειλε στρατεύματα στην Κρήτη. Ο Καραμανλής βρίσκεται ακόμα στην εξουσία, αλλά η Ελλάδα ανεκοίνωσε την αποχώρηση της από την στρατιωτική συμμετοχή της στο ΝΑΤΟ την επομένη μέρα.

Στις **15** Αυγούστου η ΣΙΑ ετοίμασε τρία επιπρόσθετα υπομνήματα γύρω από τους σκοπούς της Τουρκίας, τις προοπτικές της Κυβερνήσεως Καραμανλή και του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα. Τα συμπεράσματα σ' αυτά τα έγγραφα απεδείχθησαν σωστά παρ' όλο ότι ορισμένα αναφέρονται μακροχρόνια και είναι γρήγορα να προβούμε σε συμπεράσματα αυτή τη στιγμή.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΣ ΣΙΣΚΟ

Παρ' όλον ότι οι τούρκοι πιθανώς τώρα δεν σκοπεύουν να προχωρήσουν στην κατάληψη πέραν του βορείου εδάφους της Κύπρου, ο ρυθμός της κινήσεως τους μπορεί να τους οδηγήσει πιο πέρα υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Δυνατόν να προσπαθήσουν να απελευθερώσουν επιπρόσθετους τουρκοκύπριους

εγκλωβισμένους.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Λίγες μέρες αργότερα οι τουρκικές δυνάμεις κινήθηκαν νοτίως της Λευκωσίας, προς την περιοχή της Λάρνακας για να "σώσουν" τουρκοκύπριους εγκλωβισμένους. Συνεχίζεται η εξέταση των ιστορικών "δολοφονιών" εναντίον των τουρκοκυπρίων.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

Αναφέρουμε διάφορους παράγοντες που συμβάλλουν στην ισχυρή θέση του Καραμανλή και τότε και τώρα λέμε:

"Ο Καραμανλής βεβαίως μπορεί να έχει φασαρίες επί της διευθετήσεως του Κυπριακού. Ακόμη παρ' όλων ότι η κυπριακή καταστροφή δεν οφείλεται σ' αυτό, θα συνεχίσει για πάντα να είναι ο συνδεδεμένος με την λύση της".

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Αυτή την εβδομάδα (**23 Αυγούστου 1974**) ο Καραμανλής απέδειξε ότι έχει τον έλεγχο της καταστάσεως και προέβη σε ανασχηματισμό της στρατιωτικής ιεραρχίας. Αρνήθηκε εν τούτοις να δεσμεύσει την Ελλάδα σε ειρηνευτικές συνομιλίες υπό τετελεσμένα γεγονότα.

Η έκθεση καταλήγει: Οι περισσότερες από τις κρίσεις μας ήταν σωστές, αλλά στην έκθεση της **14ης** Αυγούστου φανερά υπηρέτησαμε την υπόθεση. Σ' αυτή αναφέρουμε ότι υπήρχε ισχυρή πιθανότητα ότι οι συγκρούσεις στην Κύπρο, θα οδηγούσαν τουλάχιστον σε ένα περιορισμένης μορφής πόλεμο, μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας και ότι η Κυβέρνηση Καραμανλή δυνατό να ανειρέπετο από τους στρατιωτικούς εάν δεν επιτίθετο της Τουρκίας. Αργότερα την ίδια μέρα διορθώσαμε τούτο με άλλες εκθέσεις.

Συνεχίζουμε να πιστεύουμε ότι είχε δοθεί περισσότερο και πιο καθαρή προειδοποίηση για το πραξικόπημα εναντίον του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Η προειδοποίηση ήταν κάτι περισσότερο από συνηθισμένη.

Δεν προβλέψαμε τον χρόνο του πραξικοπήματος, αλλά καταστήσαμε σαφές ότι ετοιμαζόταν πραξικόπημα Ιωαννίδη ότι ανέβαλλε το πραξικόπημα, αλλά τίποτε δεν λήφθηκε στις 11 Ιουλίου (τέσσερις μέρες πριν από το πραξικόπημα).

Η έκθεση της ΣΙΑ ανεφέρτετο τότε: " Η χούντα είναι σχεδόν απρόθυμη να χάσει την επιρροή της πάνω στην Εθνική Φρουρά και μια προσπάθεια από τη χούντα να μετακινήσει τον Μακάριο με τον ένα ή τον άλλο τρόπο δεν πρέπει να αποκλείεται".

Σε ενημερωτική έκθεση εξ άλλου προς την ΣΙΑ στις 6 Ιουλίου παρά την ύπαρξη μαρτυρίας εκ μέρους του Ιωαννίδη, ο άνθρωπος της ΣΙΑ πήρε αντίθετη άποψη αφήνοντας να φανεί στην αρχή ότι η Αθήνα και η Λευκωσία κατευθύνονται πιο πολύ προς την κρίση γύρω από τις σχέσεις τους.

Δεν υπήρχε όπως ανεφέρτετο στην αναφορά "μια ουσιαστική μαρτυρία" από την ελληνική πλευρά η οποία να αφήνει να διαφανεί ότι ένα πραξικόπημα ήταν άμεσο. Εκείνο που είχαμε ήταν η υπόσχεση του Ιωαννίδη. Δεν είχαμε άλλες ενδείξεις όπως π.χ μετακινήσεις στρατευμάτων ή άλλη επιβεβαιωτική μαρτυρία. (Ο Ιωαννίδης ισχυρίστηκε αργότερα ότι οι ΗΠΑ τον ενθάρρυναν να προχωρήσει με το πραξικόπημα αντί να προσπαθήσουν να τον αποθαρρύνουν).

Η ανάλυση ήταν περίπλοκη από τη διχοτομία μεταξύ της πολιτικής κυβερνήσεως και της στρατιωτικής χούντας. Παίρναμε ενδείξεις από την πολιτική κυβέρνηση ότι ανεζητείτο συμβιβασμός. Στην πραγματικότητα το Υπουργείο Εξωτερικών είχε αρχίσει μια τέτοια προσπάθεια συμβιβασμού.

Υπάρχει πολλή μαρτυρία ότι το πραξικόπημα εφαρμόστηκε πολύ γρήγορα και αυτό αποδεικνύεται από παρατηρητές στην Κύπρο και παράλληλες αναφορές από την Αθήνα.

Πιστεύουμε ότι είναι σχεδόν βέβαιο ότι ο Ιωαννίδης πήρε μια γρήγορη απόφαση για να μετακινήσει τον Μακάριο όταν ο Μακάριος είχε απορρίψει στις 11 Ιουλίου την απαίτηση της Ελληνικής κυβερνήσεως για να υπάρξει καθυστέρηση

(γύρω από το θέμα της εκδιώξεως των Ελλήνων αξιωματικών).

Ο Ιωαννίδης είπε ότι δεν είχε πάρει την απόφαση (να δράσει κατά του Μακαρίου) μέχρι τις **13** Ιουλίου. Είπε σε ορισμένους στενούς συνεργάτες του στις **14** Ιουλίου κάτι τέτοιο.

Αυτό συμβαδίζει με τη συμπεριφορά του τον Νοέμβριο του **1974** όταν έθεσε σε εφαρμογή το πραξικόπημα του έπειτα από τις φοιτητικές διαδηλώσεις, πράγμα που δεν είχε προγραμματίσει παρά μερικούς μήνες αργότερα.

Κατά την τελευταία συνομιλία του Μακαρίου με τον πρεσβευτή Νταϊήβιντ (τελευταίος αμερικανός πρεσβευτής στη Λευκωσία προ του πραξικοπήματος που δολοφονήθηκε αργότερα στην πρεσβεία κατά τη διάρκεια αντιαμερικανικών διαδηλώσεων) ο Μακάριος ανέφερε σε συνωμοσία του Ιωαννίδη εναντίον του. Σχετική έκθεση υπάρχει προς τη ΣΙΑ υπό ημερομηνία **13** Ιουλίου **1974**.

Ο Μακάριος είπε σύμφωνα με την έκθεση αυτή υπήρχαν τόσες πραξικοπηματικές συμμοσίες εναντίον του ώστε δεν μπορούσε να ανησυχεί για όλες.

Αυτό είναι το πλαίσιο στο οποίο οι πληροφορίες για πραξικόπημα ύστερα από τόσα χρόνια, ελήφθη από τον Μακάριο.

Οι αντιδράσεις μας για την κρίση των Αθηνών-Λευκωσίας άρχισαν όχι τον Ιούνιο, αλλά από τον Νοέμβριο του **1973** όταν ο Ιωαννίδης ανήλθε στην εξουσία και ο Μακάριος μας μίλησε για τα μέτρα που θα έπαιρνε για να προστατεύσει τον εαυτό του".

Ενα άλλο έγγραφο υπό ημερομηνία **3** Μαρτίου για την "Νεκροψία του Κυπριακού" που ετοιμάστηκε από τον **CIA MEMBER** της **UCIP** αναφέρει:

Θα ήθελα να προβώ στις πιο κατω παρατηρήσεις τις οποίες έκαμα επίσης και στη σύσκεψη της **19ης** παρελθόντος Φεβρουαρίου:

Α. Αναφορικά με την ανατροπή του Μακαρίου: Μέχρι τις **15** Ιουλίου όλες οι τρέχουσες μυστικές πληροφορίες πριν από την ημέρα αυτή τόνιζαν ότι

υπήρχει μια άλυτη διένεξη μεταξύ Αθηνών και Κύπρου στην οποία ο Ιωαννίδης ήταν το κλειδί.

Επί πλέον ενώ η "Νεκροψία" ασχολείται με το ότι η "Κοινότητα" καθοδηγήθηκε λανθασμένα από την έκθεση της 3ης Ιουλίου δεν σημειοί ότι η πρώτη παράγραφος του καθημερινού ενημερωτικού δελτίου ανέφερε:

"Η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν κινηθεί πλησιέστερον προς μια πολιτική σύγκρουση".

Β. Σχετικά με την δεύτερη τουρκική εισβολή: Ούτε η "Νεκροψία" ούτε το υπόμνημα αναφέρεται στο ΝΤΙ της 10ης Αυγούστου που έλεγε ότι η ατμόσφαιρα ήταν υπέρ μιας άλλης στρατιωτικής επιχειρήσεως εάν η Τουρκία δεν επιτύγχανε των αντικειμενικών της πολιτικών στόχων με πολιτικές διαπραγματεύσεις, η επιτροπή παρακολουθήσεως σε έκθεση της στις 8 Αυγούστου, ανέφερετο επίσης στον "συνεχιζόμενο κίνδυνο" επαναλήψης των συγκρούσεων".